

## АРГУМЕНТАТИВНИЙ ДИСКУРС У КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ РИТОРИЧНОЇ СТРУКТУРИ

Н. Є. Доронкіна

Старший викладач,

Національний технічний університет України «КПІ»

Важливе місце у процесі аналізу дискурсу займає питання його структури. Розділяють три рівні структури дискурсу: суперструктуру, макроструктуру та мікроструктуру.

Належність до аргументативної суперструктури означає присутність аргументативних фрагментів у тексті, тобто фрагментів, які можна описати за допомогою моделі аргументації С. Тулміна, яка складається з шести елементів: Тези, Даних, Підстави, Підтвердження, Модального Визначальника та Обмежувача, серед яких обов'язковими є Теза, Дані та Підстава.

Дані – це думка або факт, який не викликає сумніву та слугує відправною точкою аргументації. Теза формулює положення, в істинності якого переконують реципієнта. Підстава демонструє механізм переконання. Таким чином, між обов'язковими елементами даної моделі повинні бути каузальні відношення.

Мікроструктура дискурсу відображає зв'язки між мінімальними складовими. Вважають, що мінімальною одиницею дискурсу слугує предикація або клауза. Отже дискурс розглядається як ланцюг клауз. Теорія риторичної структури вивчає відношення між фрагментами дискурсу, які називаються риторичними (РВ). Вид РВ не залежить від розміру фрагменту. Серед низки РВ виділяють групу каузативних, яка поділяється на чотири підгрупи:

- базові каузативні РВ;
- умовні РВ;
- цільові РВ;
- РВ поступки.

Зокрема, розглядаючи структуру моделі аргументації більш детально, можна побачити, що між її компоненти також мають місце РО. Базові компоненти (Дані, Підстава, Теза) та Модальний Визначальник створюють

єдиний блок на базі РВ каузального характеру. Між Підтвердженням та даним блоком також існує каузальне РВ, у якому Підтвердження слугує причиною. В якості таких РВ виступають ті, які належать до групи базових каузальних та цільових РВ.

Між Обмежувачем та названим блоком встановлюються РВ, які належать до групи умовних. РВ поступки також використовуються у аргументації з метою підсилення аргументативного ефекту.

Як відомо, макроструктура дискурсу створюється в результаті членування на великі фрагменти, всередині яких має місце тематична, референційна, часова, просторова та інші види єдності. Т. ван Дейк запропонував представити макроструктуру у вигляді послідовності макропропозицій, які виводяться з початкового тексту за допомогою певних макроправил, до складу яких входять скорочення несуттєвої інформації, узагальнення однотипних пропозицій, об'єднання кількох пропозицій та інших. Зрозуміло, що у загальному випадку згадані правила застосовуються більше, ніж один раз. Таким чином можливі різні рівні макроструктури дискурсу в залежності від міри узагальнення (Дейк 46-50).

Стосовно до аргументативного дискурсу, після застосування макроправил текст скорочується до послідовності пропозицій, кожна з яких є результатом скорочення аргументативного або наративного фрагменту. Ці пропозиції також утворюють між собою РВ. Оскільки мова йде про аргументативний дискурс, то ми розглядаємо наративні фрагменти як інформативний матеріал для аргументації, наприклад для формування блоку Даних. Зв'язок між наративними фрагментами та Даними аргументації відбувається за допомогою таких РВ, як Оцінка, Інтерпретація, Переформулювання та Резюме. Зокрема, згадані РВ бувають імпліцитні.

Відомо, що у загальному випадку Теза аргументації може слугувати Даними аргументації більш високого рівня. Таким чином, макроструктура аргументативного дискурсу має форму ієрархії, між ярусами якої мають місце каузальні РВ.

Література:

1. Палатовская Е. В. Дискурсивный анализ и теория риторической структуры / Е. В. Палатовская // Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ. Филологія, педагогіка, психологія – 2014. – Вып. 29. – С. 89–95.
2. Сусов А. А. Каузальные риторические отношения [Электронный ресурс] / А. А. Сусов. // Тверской лингвистический меридиан. Вып. 6. Тверь, 2006. С. 55–81. – Режим доступа:  
<http://homepages.tversu.ru/~ips/ASusov2006d.html>
3. Филиппов К. А. Лингвистика текста: курс лекций / К. А. Филиппов. – СПб.: Изд-во С.-Петербург.ун-та, 2007. – 331 с.
4. Dijk, T. A. van. Macrostructures / T. A. van Dijk. – NJ: Erlbaum, 1980. – 317 p.